

Flora en fauna van het Vormersbos in Wijchen (2013): broedvogels, planten, dagvlinders en zoogdieren

**Hans Hollander
28 september 2013
Rapport 25**

ir. Hans Hollander
Oudelaan 2005
6605 SC Wijchen
024 – 64 125 64
hanshollander@xmsnet.nl

Overige publicaties:

- 1 Hollander, H., 2005. Broedvogelinventarisatie Scoutingterrein St. Walrick – Heumen 2005.
- 2 Hollander, H., 2006. Vleermuiswaarnemingen op een terreinbezoek in het Hernense Bos op 16 mei 2006.
- 3 Hollander, H., 2006. Vleermuiswaarnemingen Vennengebied mei 2006.
- 4 Hollander, H., 2007. Broedvogelinventarisatie Vormersbos – Wijchen 2006.
- 5 Hollander, H., 2008. Broedvogelinventarisatie Oosterpark 2008.
- 6 Hollander, H., 2008. Broedvogelinventarisatie Wijchens Meer-westplas 2008.
- 7 Hollander, H., 2009. Broedvogelinventarisaties Vormersbos – Wijchen 2006 en 2009
- 8 Hollander, H., 2009. Inventarisatie Balgoijse Wetering, Wijchen 2009 en overige faunistische waarnemingen in de periode 2004-2010.
- 9 Hollander, H., 2009. Monitoring konijnen in Zuidwest-Wijchen in 2007 en 2008.
- 10 Hollander, H., 2009. Vogelmonitoring Vormerse Plas, Wijchen in 2008 en 2009.
- 11 Hollander, H., 2010. Broedvogelinventarisatie Balgoijse Wetering, Wijchen. 2010 – westelijk deel.
- 12 Hollander, H., 2010. Dagvlinderinventarisatie Vormersbos - Wijchen 2010 + voorkomende plantensoorten.
- 13 Hollander, H., 2010. Zoogdierwaarnemingen in en om Wijchen 2004 – 2010.
- 14 Hollander, H., 2011. Broedvogelinventarisatie Alvernese Heide 2011.
- 15 Hollander, H., 2011. Broedvogelinventarisatie Loonse Waard 2011.
- 16 Hollander, H., 2011. Roodborsttapuiten in het agrarisch gebied rond Wijchen in 2011.
- 17 Hollander, H., 2011. Zoogdierwaarnemingen in en om Wijchen in 2011.
- 18 Hollander, H., 2012. Resultaten van vijf jaar Meetnet Urbane Soorten in Wijchen-Zuid (2007-2012).
- 19 Hollander, H., 2012. Monitoring natuurgebied Kerkeveld, 2012.
- 20 Hollander, H., 2012. Monitoring Wijchens Meer-west, Wijchen, 2012
- 21 Hollander, H., 2012. Roodborsttapuiten rond Wijchen in 2012.
- 22 Hollander, H., 2013. Zoogdierwaarnemingen in en om Wijchen in 2012.
- 23 Hollander, H., 2013. Monitoring Natuurgebied Kerkeveld, Wijchen, 2013.
- 24 Hollander, H., 2013. Broedvogels en planten in het Personenbos (Beuningen) 2013.
- 25 Hollander, H., 2013. Flora en fauna van het Vormersbos in Wijchen (2013): broedvogels, planten, dagvlinders en zoogdieren. Wijchen, 2013.

Inhoud

INHOUD	3
1 INLEIDING	4
2 HET VORMERSBOS IN WIJCHEN	5
2.1 LIGGING	5
2.2 BOSTYPE.....	5
2.3 BELEID EN BEHEER	6
3 METHODE	7
3.1 BROEDVOGELS	7
3.2 PLANTEN, DAGVLINDERS EN ZOOGDIEREN.....	7
4 VOGELS	8
4.1 BROEDVOGELS IN 2012 EN 2013.....	8
4.2 VOGELWAARNEMINGEN 1995-2013	10
4.3 SOORTBESPREKING VOGELS	12
5 PLANTEN.....	14
6 DAGVLINDERS.....	17
7 ZOOGDIEREN.....	18
7.1 VLEERMUIZEN	18
7.2 OVERIGE ZOOGDIEREN	18
8 CONCLUSIES	20
LITERATUUR.....	21

1 Inleiding

De doelstelling van de inventarisaties is inzicht te krijgen in het voorkomen van flora en fauna in en om het Vormersbos in Wijchen-Zuid en de ontwikkeling daarin.

De eerste broedvogelinventarisaties zijn gemaakt in 2006 en 2009 (Hollander, 2007; 2009). Dit rapport voegt daar gegevens van 2012 en 2013 aan toe. De broedvogelinventarisaties zijn in principe uitgevoerd op basis van de SOVON-methode van februari t/m juni in 4 inventarisatie-ronden. In 2012 waren er slechts 2 vroege rondes (bruikbaar voor o.a. boomklever en boomkruiper). In 2013 ontbrak wegens omstandigheden de (laatste) juni-rond.

In 2010 is een dagvlinderinventarisatie uitgevoerd in het Vormersbos, waarbij ook een streeplijst van voorkomende plantensoorten is aangelegd (Hollander, 2010).

De inventarisatiegegevens kunnen worden gebruikt voor de evaluatie van het beheer.

Leeswijzer

Hoofdstuk 2 geeft een korte beschrijving van het Vormersbos. Voor een uitgebreidere beschrijving wordt verwezen naar Hollander (2006, 2009). Hoofdstuk 3 beschrijft de gebruikte methode. De resultaten van de broedvogelinventarisatie in 2012 en 2013 zijn opgenomen in hoofdstuk 4. Hoofdstuk 5 bespreekt de plantenwaarnemingen, hoofdstuk 6 de dagvlinderwaarnemingen en hoofdstuk 7 de zoogdierwaarnemingen. Hoofdstuk 8 geeft een korte samenvatting van de conclusies.

2 Het Vormersbos in Wijchen

2.1 Ligging

Het Vormersbos ligt in Wijchen-Zuid (figuur 1). De oppervlakte is ongeveer 6 ha. Het bos is gedeeltelijk omsloten door de woonwijken Sluiskamp, Oudelaan en Abersland. Aan de zuidzijde grenst het Vormersbos aan de Vormerseweg, welke de grens vormt met het agrarisch buitengebied.

Figuur 1. Ligging Vormersbos in Wijchen (Google Maps).

2.2 Bostype

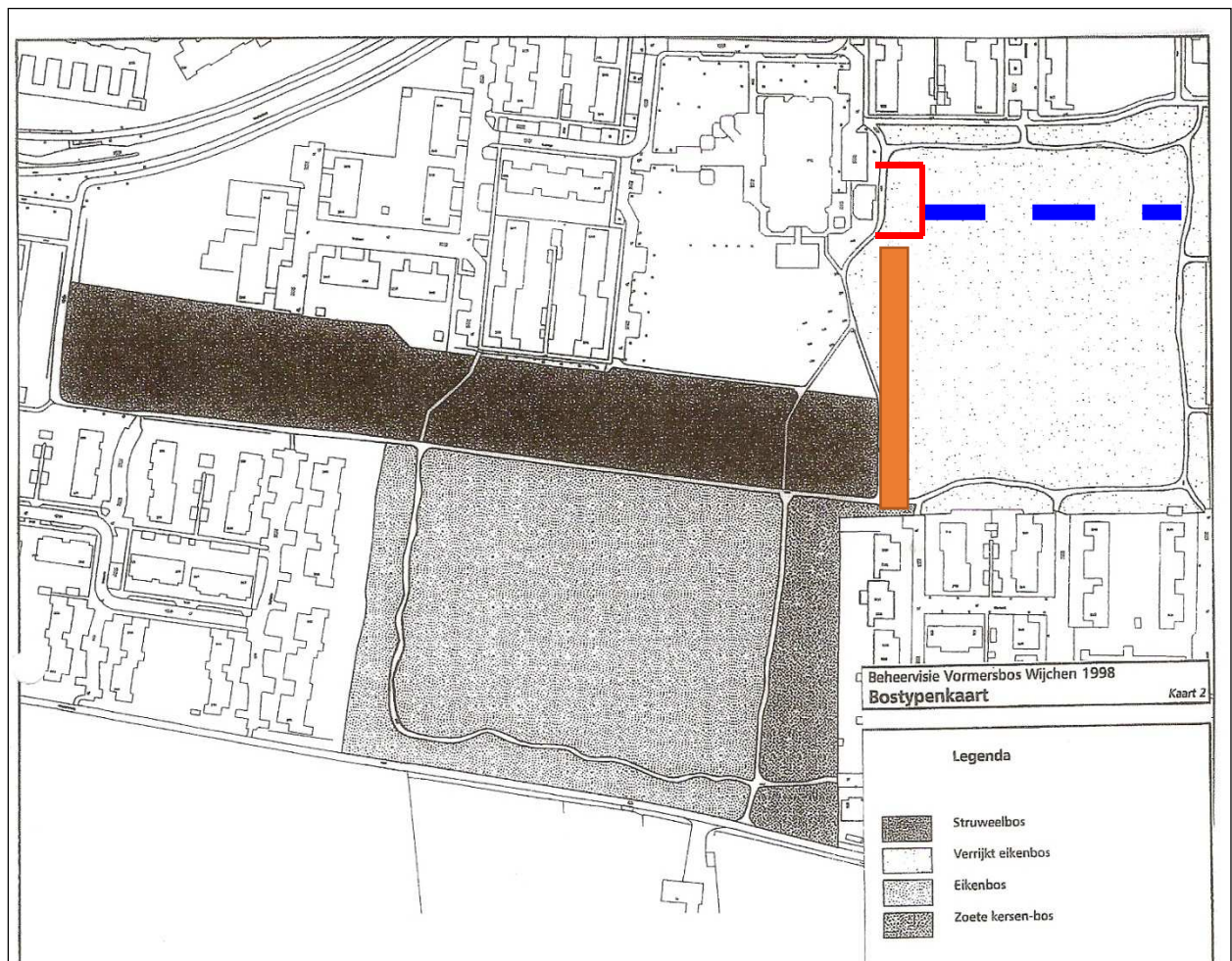
Het bomenbestand van het Vormersbos bestaat uit doorgeschoten hakhout van inlandse en Amerikaanse eik. Daarnaast komen berk, kastanje en kers voor. In de kruid- en struiklaag zijn o.a. braam, lijsterbes en klimop aanwezig. Doordat op deze plaats al zeer lang bos aanwezig is, heeft zich hier een bosbodem ontwikkeld (Gemeente Wijchen, 1995).

De landschappelijke waarde van het bos wordt bepaald door het voorkomen van oud voormalig hakhout. Een groot deel van deze hakhoutopstanden bestaat uit eiken, aangevuld met essen. Een gedeelte van het bos heeft een hoge landschappelijke waarde door het voorkomen van oude zoete kersen. De eikenlaan die het bos van oost naar west doorsnijdt is relatief nog jong, maar toch beeldbepalend. Globaal bestaat het terrein uit vier delen (figuur 2) (Nieuwland Advies, 1998):

1. struweelbos met tamme kastanjes, zomereik en gewone es.
2. verrijkt eiken hakhoutbos met voornamelijk zomereik.
3. eikenbos met weinig structuurvariatie; vooral zomereik en weinig tamme kastanjes.
4. zoete kersenbos met zoete kers, zwarte els en zomereik.

De overgang van het bos naar de omliggende bebouwing is aan alle zijden abrupt.

In het bos komen op meerdere plaatsen oude greppels voor die vrijwel altijd droog staan. De rabbatten wijzen op een hogere grondwaterstand in het verleden (Nieuwland Advies, 1998). Figuur 2 geeft een overzicht van het Vormersbos en het gehanteerde onderzoeksgebied.

Figuur 2. Onderzoeksgebied Vormersbos (uit Nieuwland, 1996). Met een blauwe streepjeslijn is de kap van 2009 weergegeven en met een rode lijn die van 2010 (zie paragraaf 4.2). Het oranje deel is in 2012-2013 afgezet.

2.3 *Beleid en beheer*

In 1985 is een ontwikkelingsplan voor het Vormersbos opgesteld (Oranjewoud, 1985, in Nieuwland Advies, 1998). In 1994 is door de gemeente een groenstructuurplan opgesteld, wat in 1995 door de gemeenteraad is vastgesteld (Gemeente Wijchen, 1995). Het realiseren van een (stedelijk) ecologische hoofdstructuur vormt een belangrijk onderdeel van het groenstructuurplan. Deze ecologische structuur bestaat uit kerngebieden, verbindingzones (corridors) en ‘stapstenen’ (stepping-stones). Het Vormersbos is aangewezen als (stedelijk) kerngebied binnen de ecologische hoofdstructuur van de gemeente Wijchen.

In 1998 is een beheervisie voor het Vormersbos opgesteld (Nieuwland Advies, 1998).

In 2009 is een vernieuwde beheervisie opgesteld (Vonk & Van Diepen, 2009).

Er hebben in de loop der jaren diverse ingrepen plaatsgevonden (zie ook figuur 2):

- Vóór 1995 en in 2003: grootschalige kap.
- 2008: ingreep in de noordrand, langs Kronenland.
- 2010 en 2011: dunning op uitgebreide schaal in vrijwel het gehele bos.
- 2012: uitkap van een strook in de westrand van het noordelijke deel om hakhoutbeheer terug te brengen. Enkele laanbomen langs het oost-west-fietspad zijn vervangen.

3 Methode

3.1 Broedvogels

De broedvogelinventarisaties zijn uitgevoerd volgens de SOVON-methode (Van Dijk, 2004). In 2012 zijn 2 inventarisatieronden gehouden en in 2013 6 (waarvan 1 in januari voor de datumgrenzen van vastgestelde soorten; de (laatste) juni-ronde ontbreekt). Tabel 1 en 2 geven een overzicht van data, tijden, temperatuur en weertype van de inventarisatieronden in beide jaren.

Nr	Datum	Start	Eind	Duur	Temp	Bewolking	Neerslag
1	14 maart	6:17	7:08	0:51	5°C	100%	-
2	18 april	6:10	6:55	0:45	8°C	65→100%	Motregen

Tabel 1. Inventarisatierondes 2012: data, start- en eindtijd, duur, temperatuur en weertype.

Nr	Datum	Start	Eind	Duur	Temp	Bewolking	Neerslag	Overig
1	19 januari	10:00	10:30	0:30	0°C	100%	-	
2	1 februari	15:55	16:30	0:35	6°C	100%	Regen	
3	15 februari	7:40	8:30	0:50	0°C	100% + mist	-	Sneeuwdek
4	1 maart	8:40	9:20	0:40	2°C	100%	Motregen	
5	5 april	8:55	9:40	0:45	?	100%	-	
6	7 mei	5:25	6:20	0:55	10°C	5%	-	

Tabel 2. Inventarisatierondes 2013: data, start- en eindtijd, duur, temperatuur en weertype.

De totale bezoekduur voor vogels bedroeg in 2006 3 uur en 55 minuten, in 2009 3 uur en 7 minuten, in 2012 1 uur en 36 minuten en in 2013 4 uur en 15 minuten.

De inventarisatie is uitgevoerd aan de hand van een vaste route, met steeds een verschillend startpunt. Dit zorgt er voor dat soorten die iets vroeger/later met hun zang beginnen op andere plekken ook kunnen worden gesignaleerd. De route is uitgezet aan de hand van een maximale gehoorafstand van 25-50 m. Waar nodig zijn korte insteken gemaakt.

De waarnemingen zijn vastgelegd op rondekaarten. Na afloop van de inventarisatie zijn de waarnemingen overgezet op soortkaarten. Aan de hand van een clustering is het aantal territoria per soort bepaald. Hierbij zijn zo mogelijk ook aanvullende territoriale waarnemingen in de loop van het seizoen betrokken.

3.2 Planten, dagvlinders en zoogdieren

Voor al deze soortgroepen geldt, dat in 2012 en 2013 geen gerichte inventarisatie heeft plaatsgevonden. Voor vleermuizen is in 2013 één ronde met de batdetector gehouden door het Vormersbos. Tijdens alle bezoeken aan het gebied zijn waarnemingen van deze soortgroepen genoteerd. Per soortgroep is een aparte uitwerking gemaakt, waarbij de waarnemingen in 2012 en 2013 zijn vergeleken met die uit eerdere jaren.

4 Vogels

4.1 Broedvogels in 2012 en 2013

In 2012 zijn in de twee inventarisatieronden van 18 vogelsoorten in het Vormersbos territoriale waarnemingen gedaan, in 2013 van 23 soorten. Tabel 3 geeft een overzicht van de waarnemingen per soort per ronde en het totaal aantal waarnemingen per soort. Gearceerd zijn de waarnemingen buiten de datumgrenzen, welke niet meetellen bij de clustering van territoria.

Soort	Waarnemingen 2012			Waarnemingen 2013						
Ronde	14-mrt	18-apr	Totaal	19-jan	1-feb	15-feb	1-mrt	5-apr	7-mei	Totaal
Boomklever						1	1			2
Boomkruiper	1	1	2			1	2		3	6
Ekster	5	1	6	8	14	9	12	6	5	54
Fitis										1
Gaai		1	1				1	2		3
Groene specht	1	3	3				1			1
Groenling							2	2		4
Grote bonte specht	3	5	5	2	1	2	3	3	1	12
Grote lijster										1
Heggenmus	3		3			4	7	4		15
Houtduif	9	6	6	14	25	5	13	15	16	88
Huisemus	2	1	1	4		8	7	2	1	22
Kauw							2	1		3
Koolmees	10	13	13	16	17	17	26	13	15	104
Merel	11	13	13	3	6	6	9	14	18	56
Pimpelmees	3	8	8	2	5	7	3	8	13	38
Roodborst	7	4	4		4	9	14	10	2	39
Sperwer								1		1
Staartmees				2		4			1	7
Tjiftjaf		10	10					1	12	13
Turkse tortel						1				1
Vink	1	5	5	4	2	4	9	7	5	31
Winterkoning	14	13	13	1	2	3	11	4	15	36
Zanglijster	2	2	2					1	1	2
Zwarte kraai	2	1	1	1		2	1	2	2	8
Zwartkop		5	5						12	12
Totaal	74	92	92	57	76	83	124	96	122	558

Tabel 3. Aantal waarnemingen per ronde per soort in 2012 en 2013. Zwarte arcering: soort is niet waargenomen. Grijs arcering: waarneming buiten de datumgrenzen van de soort.

In totaal zijn tijdens de vier inventarisaties in 2006, 2009, 2012 en 2013 29 broedvogelsoorten vastgesteld (tabel 4). Van 5 soorten zijn in 2012 geen rondes na de eerste datumgrens in het gebied uitgevoerd, zodat hiervoor geen territoria konden worden vastgesteld. 15 vogelsoorten zijn een jaarlijkse broedvogel.

Soort	2006	2009	2012	2013	
Boomklever	1	2		1	Frequent
Boomkruiper	1	2	1	3	Jaarlijks
Ekster	6	5	3	7	Jaarlijks
Fitis				1	Incidenteel
Gaai			1	2	Frequent
Glanskop	1				Incidenteel
Groene specht	1		1	1	Frequent
Groenling		1			Incidenteel
Grote bonte specht	2	2	5	3	Jaarlijks
Grote lijster				1	Incidenteel
Heggenmus	4	1	3	4	Jaarlijks
Houtduif	14	17		16	Jaarlijks
Huisemus	2	1	1	2	Jaarlijks
Kauw				1	Incidenteel
Koolmees	14	18	13	15	Jaarlijks
Merel	20	27	13	13	Jaarlijks
Pimpelmees	7	5	8	11	Jaarlijks
Roodborst	5	9		2	Jaarlijks
Sperwer				1	Incidenteel
Spreeuw		1			Incidenteel
Staartmees	1?	1			Incidenteel
Tijftjaf	9	9	10	12	Jaarlijks
Turkse tortel		1		1	Incidenteel
Tuinfluit	1	1			Frequent
Vink	5	8		5	Jaarlijks
Winterkoning	14	16	14	14	Jaarlijks
Zanglijster	3	4		1	Jaarlijks
Zwarte kraai		2	1	1	Frequent
Zwartkop	9	9	5	10	Jaarlijks
Totaal	120	142	79	128	
Soorten	20	22	14	24	

Tabel 4. Vergelijking aantal vastgestelde territoria per soort in 2006, 2009, 2012 en 2013. Gearceerd: waarnemingen na datumgrens ontbreken; geen territoria vastgesteld.

4.2 Vogelwaarnemingen 1995-2013

Alle bekende vogelwaarnemingen per jaar zijn opgenomen in tabel 5. Uit de jaren negentig zijn de volgende vogelwaarnemingen in het Vormersbos bekend:

- Het Groenstructuurplan (Gemeente Wijchen, 1995) vermeldt het voorkomen van (algemene) vogelsoorten als merel, houtduif, grote bonte specht, ekster, koolmees en vink.
- Van Pieter Hermens (Natuur en Milieu Wijchen) zijn waarnemingen ontvangen uit 1996 en 1998. Op 2 juni 1996 zijn door hem 19 vogelsoorten in het bos waargenomen, waarbij hij aantekent dat het waarschijnlijk allemaal broedvogels zijn. Dit met uitzondering van de spreeuw die waarschijnlijk in een woonwijk broedt. Van de grote bonte specht is een waarneming genoteerd van een paartje bij hun hol met jongen. In 1998 heeft hij het bos twee maal bezocht in het kader van het atlasproject. Dit was op 19 april en 30 mei, waarbij binnen 5 minuten alle aanwezige broedvogelsoorten op zicht- en hoorafstand zijn genoteerd. Hierbij kwam hij op 12 soorten.
- In de beheervisie Vormersbos (Nieuwland Advies, 1998) zijn 13 vogelsoorten opgegeven welke in het Vormersbos zijn waargenomen tijdens een bezoek in juni 1998. De meeste hiervan zijn aangetroffen in het struweelbos.

Vanaf 2003 zijn in tabel 5 eigen waarnemingen opgenomen en aanvullende waarnemingen die zijn ingevoerd op www.waarneming.nl.

Tabel 5 geeft een totaaloverzicht van de bekende waarnemingen. De meest algemene soorten (vrijwel jaarlijks waargenomen), zijn boomkruiper, ekster, grote bonte specht, houtduif, koolmees, merel, pimpelmees, roodborst, tjiftjaf, vink, zanglijster en zwartkop. De met een * gemarkeerde soorten worden besproken in paragraaf 4.3.

Soort	<95	96	98 ¹	98 ²	03-05	06	07	08	09	10	11	12	13
Boomklever*					x	x	x	x	x		x	x	x
Boomkruiper*		x	x	1-2	x	x		x	x		x	x	x
Bosuil*					x						x	x	
Buizerd*							x		x				
Ekster	x		x	1	x	x		x	x	x	x	x	x
Fazant*						x							
Fitis*		x	x	1	x		x	x	x		x	x	x
Fluiter										x			
Gaai		x			x	x	x	x	x		x	x	x
Glanskop*						x	x						
Goudvink						x					x		x
Groene specht*					x	x	x	x	x		x	x	x
Groenling									x		x	x	x
Grote bonte specht*	x	x	x	1	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Grote lijster					x	x	x	x	x		x	x	x
Havik*					x	x	x			x	x		
Heggenmus		x		1		x		x	x	x	x	x	x
Houtduif	x	x	x	> 3	x	x	x	x	x		x	x	x
Huisemus						x			x				x
Kauw					x	x	x	x	x		x		x
Kneu						x							
Koekoek		x			x	x	x		x		x	x	x
Koolmees	x	x		2	x	x	x	x	x		x		x
Koperwiek										x		x	
Matkop					x	x							
Merel	x	x	x	> 10	x	x	x	x	x		x		x
Pimpelmees		x	x		x	x	x	x	x		x	x	x
Putter						x							
Ransuil												x	
Ringmus											x		
Roodborst		x	x	> 3	x	x	x	x	x		x	x	x
Sijs						x		x			x		x
Sperwer*													x
Spreeuw		x	x			x		x	x				
Steenuil										x	x		
Staartmees		x			x	x	x	x	x		x	x	x
Tjiftjaf*		x	x	3 – 5	x	x	x	x	x		x	x	x
Tuinfluiter*		x			x	x	x	x	x				
Turkse tortel						x	x	x	x				x
Vink	x	x		> 3	x	x	x	x	x		x	x	x
Winterkoning		x			x	x	x	x	x		x	x	x
Zanglijster		x		1	x	x	x	x	x		x	x	x
Zwarte kraai			x		x	x		x	x			x	x
Zwartkop*		x	x	1		x	x		x		x	x	x
Aantal	6	19	12	13	25	35	26	25	29	7	29	24	29
Wv broedvogel		18				20			22			14	24

Tabel 7. Vogelwaarnemingen in het Vormersbos: < 1995 uit Gemeente Wijchen (1995), in 1996 en 1998¹ door Pieter Hermens, in 1998² uit Nieuwland Advies (1998) en 2003 t/m 2013 eigen waarnemingen.

4.3 Soortbespreking vogels

In totaal zijn 44 vogelsoorten in of in de directe omgeving van het bos waargenomen. De in tabel 7 met een * gemarkeerde soorten worden in deze paragraaf nader besproken.

Boomklever

Niet gemeld in de jaren negentig. Vanaf 2003 vrijwel jaarlijks waargenomen. In 2006 1 territorium, in 2009 2 territoria, in 2013 1 territorium.

Boomkruiper

In de jaren negentig regelmatig waargenomen. Vanaf 2003 vrijwel jaarlijks waargenomen. In 2006 1 territorium, in 2009 2 territoria, in 2012 1 territorium en in 2013 3 territoria.

Bosuil

In het verleden, vóór 2003, zijn in het Vormersbos bosuilen met jongen gezien (mond. med. Paul Peters). Het jaartal is onbekend, vandaar dat dit niet is opgenomen in tabel 7. Op 1 en 2 februari 2005 één exemplaar roepend gedurende 2 nachten. Gezien deze waarnemingen binnen de datumgrenzen zou er sprake kunnen zijn geweest van een territorium. In het Vormersbos zijn echter geen of weinig geschikte broedmogelijkheden aanwezig (grote holten in oude bomen). Ook in november 2005 en januari 2012 is een roepende bosuil gehoord, beide jaren gedurende 1 nacht.

Buizerd

De buizerd is geen broedvogel van het Vormersbos, wel van de nabijgelegen Balgoijse Wetering. In 2007 is een buizerd roepend waargenomen in het Vormersbos.

Fazant

Twee waarnemingen tijdens de inventarisatie in 2006; 1x gehoord ten zuiden van het Vormersbos op de akker bij de manege en 1x gehoord in het meest zuidwestelijke puntje van het bos. Fazanten broeden rond de manege, waarschijnlijk in de ecologische verbindingzone. De tweede waarneming betrof waarschijnlijk een op de akker foeragerend exemplaar dat dekking zocht als gevolg van verstoring. Het is niet waarschijnlijk dat de soort in het Vormersbos broedt.

Fitis

Vrijwel jaarlijks wordt de soort gehoord in het Vormersbos. Zowel in 2006 als in 2009 zijn er echter geen territoriumindicatieve waarnemingen tijdens de inventarisatierondes gedaan. Het is hierom merkwaardig dat Vonk & Van Diepen (2009) het Vormersbos als een kerngebied voor de fitis beschrijven. De soort broedt overigens wel langs het Wijchens Meer en langs de Balgoijse Wetering. In 2013 is voor het eerst een territorium vastgesteld.

Glanskop

In 2006 een zekere broedvogel met 1 territorium in 2006 in het zuidoostelijk deel (zoete kersenbos). Op 25 februari 2006 en op 24 januari 2007 werd de soort in hetzelfde deel van het bos waargenomen. In andere jaren is de soort niet aangetroffen.

Groene specht

In 2006 1 territorium in het oostelijk deel van het Vormersbos. Overige waarnemingen: voorjaar 2003, 18 juli 2003, 16 maart 2005, 15 mei 2005, 30 april 2006 en 24 januari 2007. In

2009 is de soort niet vastgesteld als broedvogel; in 2012 en 2013 was wederom sprake van een territorium van deze soort.

Grote bonte specht

Door Pieter Hermens is in 1996 een waarneming gedaan van een hol met jongen. In 2006 een zekere broedvogel met 2 territoria in 2006 in het eikenbos (waarin veel dood hout is te vinden). In 2009 wederom 2 territoria, in 2012 5 territoria en in 2013 3 territoria. De soort wordt vrijwel maandelijks gehoord of gezien.

Havik

Havikken zijn in 2006 en 2007 regelmatig in en om het bos waargenomen. Begin maart 2005 sloeg een vrouwtje een merel midden op het plein van de Boskriek. In het najaar van 2005 is de roep diverse malen gehoord in het bos. In 2006 is de soort waargenomen op 4 januari (roep), 12 april (vrouwtje 2x jagend in de Oudelaan) en op 3 mei (overvliegend vrouwtje). De vele waarnemingen binnen de datumgrenzen duiden op een territorium, mogelijk broedt de soort in de ecologische verbindingszone of in het bosje bij de tennisbaan (ten westen van het Vormersbos). Ook is eenmaal in het zuidoostelijk deel een geplukte houtduif gevonden, waarschijnlijk van een havik. In 2008 en 2009 is de soort niet waargenomen, in 2010 en 2011 weer wel, maar daarna niet meer.

Sperwer

In 2013 heeft de sperwer waarschijnlijk voor het eerst gebroed in het Vormersbos. Voor 2013 is de soort hier niet waargenomen.

Tijftjaf

Vrijwel jaarlijks waargenomen. In 2006 en 2009 9 territoria. Met 10 territoria in 2012 en 12 in 2013 is sprake van een lichte groei. De soort is ook in de jaren negentig waargenomen.

Tuinfluiter

In 2006 en 2009 een zekere broedvogel met steeds 1 territorium in het open gedeelte van het verrijkt eikenbos. De soort is daarvoor ook in de jaren negentig waargenomen, maar vanaf 2010 niet meer.

Zwartkop

Vrijwel jaarlijks waargenomen. In 2006 en 2009 9 territoria. De soort is ook in de jaren negentig waargenomen. In 2013 zijn 10 territoria vastgesteld (in 2012 een lager aantal, maar is vanwege te weinig ronden binnen de datumgrenzen sprake van onderschatting).

5 Planten

In de beheervisie van het Vormersbos (Nieuwland Advies, 1998) zijn 56 in het Vormersbos waargenomen plantensoorten opgenomen (tabel 6). De meeste zijn indicatief voor verstoringssituaties (braam, akkerdistel) of voedselrijke bodems (fluitenkruid). Met name braam heeft een zeer grote bedekking in alle bostypen.

De eigen waarnemingen van 2008 t/m 2013 zijn opgenomen in tabel 6. Opvallende plekken met een grote diversiteit aan soorten zijn de noordwesthoek van het verrijkt eikenbos, het fietspad langs de oostrand van het verrijkt eikenbos en de vochtige greppel tussen speeltuin en parkje. Een aantal soorten is afkomstig uit omliggende tuinen en weten zich goed te handhaven. Grassoorten zijn in 2008 t/m 2013 niet strikt genoteerd. In totaal zijn in alle jaren 83 plantensoorten waargenomen.

	Planten	1997	2008	2009	2010	2011	2012	2013
1	akkerdistel	1						
2	akkerkool	1						1
3	amerikaanse eik							1
4	amerikaanse vogelkers	1			1			1
5	bereklaauw	1			1			1
6	bijvoet	1						1
7	bloedzuring	1						
8	bosandoorn	1						1
9	boshyacint				1			1
10	braam	1	1	1	1			1
11	daslook		1		1	1	1	1
12	dolle kervel	1						
13	echte kamille	1			1			
14	fluitenkruid	1		1	1			1
15	geel nagelkruid				1			1
16	gele dovenetel				1			1
17	gevlekte dovenetel	1						
18	gewone ereprijs			1	1			
19	gewone es	1			1			1
20	gewone hazelaar	1		1	1			1
21	gewone hennepnetel	1			1			1
22	gewone reigersbek							1
23	gewone rolklaver	1						
24	gewone vlier	1			1			1
25	gewone vogelmuur	1			1			
26	gewoon struisgras	1						1
27	glanshaver	1						
28	groot hoefblad							1
29	grote brandnetel	1	1	1	1			1
30	grote klit							1
31	grote weegbree	1						
32	haagwinde	1						
33	herderstasje	1						
34	hondsdrif				1			1
35	hop	1			1			
36	ijle zegge	1						

37	kamperfoelie	1	1	1	1			
38	kattenkruid (tuinafval)	1						
39	kleefkruid	1			1			1
40	klein hoefblad		1		1			
41	kleine ooievaarsbek	1						
42	klimop	1	1	1	1			1
43	klimopereprijs							1
44	knopig helmkruid	1						
45	kornoelje	1						
46	lelietje van dalen			1	1			
47	kropaar	1						
48	kruipertje	1						1
49	kweek	1						
50	lijsterbes		1	1	1			1
51	look-zonder-look	1			1			1
52	maarts viooltje			1	1			1
53	madeliefje							1
54	meidoorn	1		1	1			1
55	moerasvergeetmenietje							1
56	paardenbloem	1		1	1			1
57	paarse dovenetel							1
58	reigersbek spec.				1			
59	reukloze kamille	1						
60	rododendron (tuinafval)	1						
61	ruwe berk	1						
62	schaduwgras			1	1			1
63	schietwilg	1						
64	sleedoorn	1	1	1	1			1
65	Spaanse aak							1
66	speenkruid			1	1	1		1
67	speerdistel	1						
68	<i>Spiraea vanhouttei</i> (tuinafval)	1						
69	<i>Spring starflower</i>							1
70	straatgras	1			1			1
71	tamme kastanje	1	1	1	1			1
72	varkensgras	1						
73	vijfvingerkruid	1						
74	vingerhelmbloem			1	1			1
75	vogelmuur							1
76	vuilboom	1						
77	wilgeroosje	1						
78	witte abeel	1						
79	zachte dravik	1						
80	zevenblad							1
81	zoete kers	1	1	1	1	1	1	1
82	zomereik	1		1	1			1
83	zwarte els				1			
	83 soorten	56	10	19	38	3	2	46

Tabel 6. Waargenomen plantensoorten in 1997 (Nieuwland Advies, 1998) en in 2008 t/m 2013 (eigen waarnemingen).

Opvallende soorten zijn boshyacint, daslook, lelietje van dalen, Spring starflower en vingerhelmbloem. In hoeverre deze soorten (deels stinzenplanten) van nature voorkomen of zijn uitgezet (*Spring starflower* zeker), is niet bekend.

Een aantal soorten is volgens de Flora van Nijmegen en Kleef 1800-2006 (Dirkse et al, 2007) niet eerder waargenomen: bloedzuring, bosaardbei, bosandoorn, boshyacint, daslook, gele dovenetel, gevlekte dovenetel, kamperfoelie, kruisdistel.

Boshyacint.

6 Dagvlinders

In 2010 is een dagvlinderinventarisatie in het Vormersbos uitgevoerd (Hollander, 2010). Er zijn dat jaar 12 soorten dagvlinders aangetroffen, waarvan klein koolwitje en bont zandoogje het meest algemeen (tabel 7). In 2011 en 2013 zijn wel enkele gerichte rondes gehouden op warme dagen met goed vlinderweer, maar is geen sprake van een daadwerkelijke inventarisatie. In 2011 zijn 9 soorten en in 2013 zijn 6 soorten waargenomen. Klein koolwitje en bont zandoogje zijn hierbij nog steeds het meest algemeen. Er is ten opzichte van 2010 in 2011 één nieuwe soort gevonden: oranjetipje. In alle jaren samen zijn 14 dagvlindersoorten in het Vormersbos waargenomen.

Soort	Datum	2006	2008	2009	2010	2011	2013
atalanta					8	1	
bont zandoogje			2	1	35	18	26
boomblauwtje					2	1	1
bruin zandoogje					3		
citroenvlinder					1		1
dagpauwoog					4	1	3
gehakelde aurelia					4	1	
groot koolwitje					22	3	
icarusblauwtje					6	1	
klein geaderd witje					6		1
klein koolwitje		4	2		64	8	16
kleine vos					3		
kleine vuurvlinder					1		
oranjetipje						1	
Waarnemingen					158	33	48
Soorten		1	2	1	12	9	6

Tabel 7. Dagvlinderwaarnemingen in het Vormersbos 2006 t/m 2013.

Bont zandoogje.

7 Zoogdieren

7.1 Vleermuizen

Nieuwland Advies (1998) neemt aan dat vier soorten vleermuizen, “dwergvleermuis”, rosse vleermuis, laatvlieger en gewone grootoorvleermuis het Vormersbos als leef- en foerageergebied gebruiken. Dit is gebaseerd op de Atlas van de Nederlandse Zoogdieren (Broekhuizen et al, 1992), met waarnemingen op 5 km²-niveau, niet op eigen waarnemingen.

Vanaf 2005 zijn vrijwel jaarlijks zijn enkele avondbezoeken gebracht aan het Vormersbos met een QMC-mini-batdetector, waarbij zeker gewone dwergvleermuis en mogelijk ruige dwergvleermuis zijn waargenomen (tabel 8). In het bos zijn tot op heden geen andere vleermuissoorten waargenomen.

Jaar	Datum	Gewone dwergvleermuis	Ruige dwergvleermuis
2005	8 juni	11	1
2006	20 april	> 15	
	10 juni	Aantal	1
	13 juni	Aantal	
2008	2 juni	Enkele	
2010	19 juli	4	
	20 juli	6	
2011	18 juni	2	
2013	4 september	Geen	

Tabel 8. Vleermuiswaarnemingen in het Vormersbos 2005 t/m 2013.

De locaties waar de vleermuizen zijn waargenomen zijn langs vrijwel alle doorgaande paden, tussen en boven de boomkronen die nog geen blad hadden

Er zijn uitsluitend foeragerende vleermuizen in en om het Vormersbos aangetroffen, d.w.z. geen koloniebomen. De aanname in Nieuwland Advies (1998) dat ook rosse vleermuis, laatvlieger en gewone grootoorvleermuis in het Vormersbos voorkomen, kon niet worden bevestigd.

7.2 Overige zoogdieren

Het Groenstructuurplan (Gemeente Wijchen, 1995) vermeldt het voorkomen van kleine zoogdieren (niet aangegeven welke soorten). Ook bevond zich ooit een dassenburcht in het bos, welke echter al sinds geruime tijd niet meer bewoond was. Restanten hiervan zijn nog te vinden in het verrijkt eikenbos (noordoostelijk deel).

Eigen waarnemingen:

- Mol: in 2006 en 2009 zijn molshopen gevonden in de ‘poepvrije’ speeltuin. In 2012 zijn sporen gevonden op het noordwestelijke graslandje en in 2013 langs het zuidwestelijke fietspad.
- Konijn: in 2008 diverse malen waargenomen op het veld tussen Boskriek en Vormersbos. In 2012 is de BSO bij de Boskriek afgebroken en de omliggende vegetatie verwijderd. De konijnenburchten onder de BSO zijn hierbij vernietigd. Gezien een toename van waarnemingen in het bos zelf, hebben de dieren hier nieuwe verblijfplaatsen gevonden. In het Vormersbos 2011 5 waarnemingen van 5 individuen, in 2012 7 waarnemingen van 9 individuen en in 2013 12 waarnemingen van 13 individuen.
- Egel: ’s avonds op 26 augustus 2009 (in het donker) scharrelend over het fietspad door het bos richting de Vormerseweg.

8 Conclusies

Vogels

- In de periode 1995-2013 zijn in totaal 44 vogelsoorten waargenomen in het Vormersbos.
- Hiervan zijn er 29 vastgesteld als broedvogel, waarvan 15 jaarlijks, 5 frequent en 9 incidenteel.
- In 2013 zijn fitis en sperwer voor het eerst als broedvogel vastgesteld.
- Het totaal aantal vastgestelde broedvogelsoorten in 2013 is met 24 hoger dan in alle eerdere jaren waarin een broedvogelinventarisatie plaatsvond.
- Ondanks het ontbreken van de juni-inventarisatieronden in 2013 zijn de zomervogels tijnftjaf en zwartkop in aantal vooruit gegaan. De tuinfluiter is in 2013 niet meer waargenomen.

Planten

- Vanaf 1997 zijn in totaal 56 plantensoorten vastgesteld in het Vormersbos.
- Hieronder is een aantal stinzenplanten, als boshyacint, daslook, lelietje der dalen en vingerhelmbloem. Onduidelijk is of deze van nature voorkomen of zijn aangeplant.
- Door een groot verschil in intensiteit van de plantenrondes, zijn de plantenwaarnemingen tussen de verschillende jaren niet goed vergelijkbaar.

Dagvlinders

- Vanaf 2006 zijn in totaal 14 dagvlindersoorten in het Vormersbos waargenomen.
- Klein koolwitje en bont zandoogje zijn de meest algemene soorten, die verspreid in het gehele bos voorkomen.

Zoogdieren

- In het Vormersbos zijn vanaf 2005 twee vleermuissoorten vastgesteld: gewone en ruige dwergvleermuis. De ruige dwergvleermuis is alleen in 2005 en 2006 waargenomen. De gewone dwergvleermuis lijkt op basis van de waarnemingen in aantal af te nemen.
- Van de overige zoogdiersoorten zijn uitsluitend egel, konijn en mol in het Vormersbos aangetroffen. Vrijwel zeker komen ook andere kleine zoogdiersoorten voor (muizen, spitsmuizen), maar hier is nog geen gericht onderzoek naar gedaan.
- Door het opruimen van de burchtlokatie van konijn onder de Boskriek, is het aantal waarnemingen in het bos zelf toegenomen.

Literatuur

Broekhuizen, S., B. Hoekstra, V. van Laar, C. Smeenk & J.B.M. Thissen, 1992. Atlas van de Nederlandse zoogdieren. Stichting Uitgeverij KNNV, Utrecht.

Dijk, A.J. van, 2004. Handleiding Broedvogel Monitoring Project (Broedvogelinventarisatie in proefvlakken). SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.

Gemeente Wijchen, 1995. Groenstructuurplan.

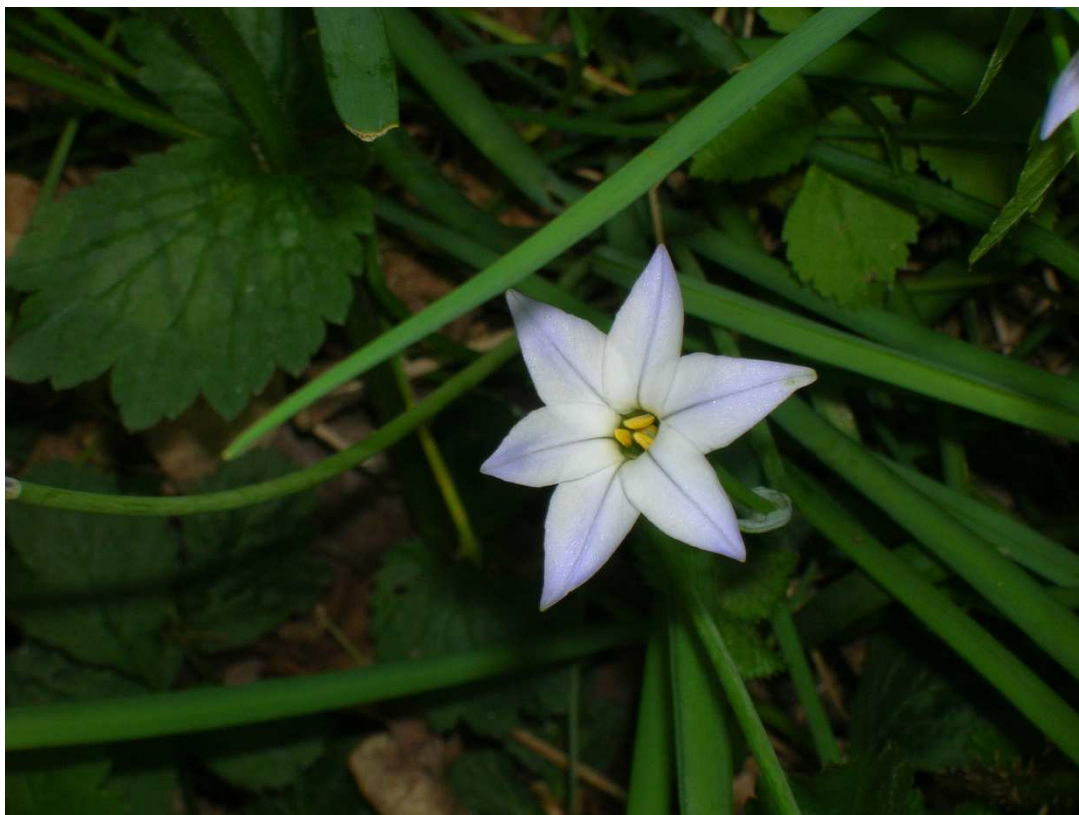
Hollander, H., 2007. Broedvogelinventarisatie Vormersbos, 2006. Wijchen.

Hollander, H., 2009. Broedvogelinventarisaties Vormersbos – Wijchen 2006 en 2009

Hollander, H., 2010. Dagvlinderinventarisatie Vormersbos - Wijchen 2010 + voorkomende plantensoorten.

Nieuwland Advies, 1998. Beheervisie Vormersbos gemeente Wijchen. Natuur en recreatie geven vorm aan het bos. Nieuwland Advies, Wageningen.

Vonk, M. & M. van Diepen, 2009. Beheer- en uitvoeringsplan Vormersbos. “Naar kwaliteitsgericht bosbeheer”. Concept 30-03-2009. Nieuwland Advies.

Spring starflower.